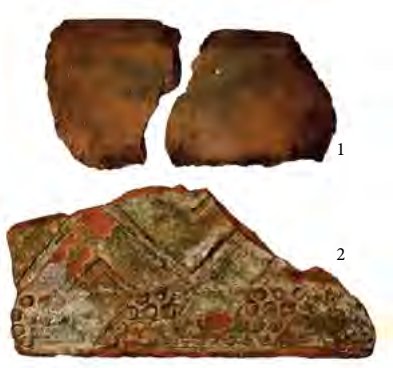

2 pav. Dalis šurfe aptiktų radinių: 1 – apžiesto keraminio indo fragmentai; 2 – koklio fragmentas. R. Šiaulinsko nuotr.

Fig. 2. Some of the finds from the test pit: 1 – fragments of a partly thrown ceramic vessel, 2 – a stove tile fragment.

šlyno intarpais iki 55 cm storio sluoksnis. Jame aptikta XVI (?)–XVII a. radinių: keturkampio skerspjūvio vinis, stiklinių indų žiestų ir apžiestų keraminių indų fragmentų (2: 1 pav.), dalis jų dengti žalia, ruda ir balta glazūra, taip pat aptikta 2 plokštinių koklių fragmentų (2: 2 pav.). Šurfo ŠV dalyje po juodos žemės sluoksniu 1,1–1,47 m gylyje atidengtas rudos žemės sluoksnis su pavieniais XVI (?)–XVII a. datuojamais keraminių indų fragmentais. Įžemis – pilkas šlynas – atidengtas 1,68–1,72 m gylyje (H_{abs} 67,52–67,56 m).

Tiesiant dujotiekį 30 cm ir 60–70 cm gylio ir 25 m ilgio atviroje tranšėjoje žemės kasimo darbų metu iki projektinio gylio fiksuoti niveliaciniai žvyro ir supiltiniai sluoksniai su XX a. pabaigos–XXI a. radiniais.

Kreivoji St. 12A

The 1.5x1 m test pit excavated at Kreivoji St. 12A, Alytus (S Lithuania) in 2022 revealed, under a fill layer created no later than 2001, a cultural layer from a depth of 0.95–1.1 m to 1.68–1.72 m (Fig. 1) that contained 16th? – 17th-century finds: household pottery, panel stove tiles (*Blattkacheln*), and glass artefacts (Fig. 2).

Dovilė Baltramiejūnaitė,
Rytis Šiaulinskas

Tyrimai Alytuje

2022 m. Alytaus senojo miesto vietoje (UK 33722) AC tęsė 2021 m. pradėtus archeologinius tyrinėjimus prieš numatomus individualių namų prijungimo prie miesto centralizuotos nuotekų sistemos darbus ir jų metu. Pirmame etape 2021 m. atlikti žvalgomieji tyrimai planuojamų išvadų vietose sklypuose Jiezno g. 3, A. Juozapavičiaus g. 20, 23A, 34A(33), Kalnų g. 8, Kreivoji g. 20, Merkinės g. 10 ir Ramybės g. 21 (*ATL 2021 metais*, 2022, p. 267–269). Remiantis šių tyrimų rezultatais 2022 m. sklypuose A. Juozapavičiaus g. 20, A. Juozapavičiaus g. 33 ir Merkinės g. 10 vykdyti detalieji tyrimai ir žvalgymai atlikti tiesiant nuotekų išvadą sklype Jiezno g. 3 (1 pav.). Jų metu ištirtas bendras 15,5 m^2 plotas ir žvalgyti 2 m^2.

Sklype **A. Juozapavičiaus g. 20** ištirtas 2x2 m dydžio plotas. Nuo 60–70 cm iki 1,5 m (H_{abs} 80,30 m) gylio fiksuotas vertingas kultūrinis sluoksnis su XVII–XVIII a. radiniais. Šiame sluoksnyje nuo 90 cm iki 1,2 m gylyje tirto ploto R dalyje ir P sienelėje fiksuoti sukrauti akmenys, galbūt nedidelio medinio pastato pamatų liekanos. Virš akmenų fiksuotas 20–25 cm storio juodos žemės sluoksnis su degėsiais, molio intarpais ir XVII–XVIII a. radiniais: buitinės keramikos šukėmis, kurių didžiąją dalį sudaro žiesta ir apžiesta keramika be glazūros, dalis šukių dengta žalia ir ruda glazūra, taip pat aptikta dubeninių ir plokštinių koklių fragmentų. Šiame sluoksnyje aptikta

labai sukorodavusi moneta, spėjama, Jono Kazimiero šilingas, datuojama XVII a. II puse ir vario lydinio žiedelis su tamsiai raudonos spalvos matinio stiklo akute (2 pav.).

Išvado iš sklypo A. Juozapavičiaus g. 34A ŠR gale sklype A. Juozapavičiaus g. 33 ištirtas 2x2 m dydžio plotas. Tyrimai vykdyti greta XX a. II pusėje įrengto buitinių nuotekų trasos šulinio. Tyrimų metu fiksuoti birūs supiltinio žvyro sluoksniai suformuoti XX a. II pusėje. Iki projektinio 2,1 m gylio fiksuotas tamsiai pilkos žvyringos žemės sluoksnis – perkasimas (įrengiant šulinį) su XVIII–XX a. pabaigos radiniais.

Sklypo **Merkinės g. 10** ŠR dalyje ištirti du 4,5x1 ir 2x1,5 m dydžio plotai. Plotai išdėstyti taip, kad įskaitant 2021 m. tirtą 1,5x1 m dydžio šurfą būtų ištirta į minėtą sklypą patenkanti visa 7 m ilgio būsimos trasos dalis (3 pav.). Sklypo Š dalyje tirtame 4,5x1 m dydžio **plote 1** iki 60–70 cm gylio fiksuoti XX a. suformuoti sluoksniai. Giliau iki 1,7 m gylio aptiktas vertingas kultūrinis sluoksnis su XVII–XIX a. pradžios radiniais: buitinės keramikos šukėmis, dalis jų dengta žalia, ruda ir geltona glazūra, stiklinių indų fragmentais. Šiame sluoksnyje 68 cm gylyje aptikta prūsiška Frydricho Vilhelmo II 1797 m. 1 grašio vario lydinio moneta (4: 1 pav.). Tirto ploto Š dalyje nuo 70 cm gylio fiksuotas ūkinės duobės fragmentas. Duobė tęsėsi ŠR kryptimi už tirto ploto ribų. Duobės

1 pav. Archeologinių tyrimų Alytuje 2022 m. situacijos planas: 1 – tyrimų vietos; 2 – Alytaus senojo miesto vietos (UK 33722) ribos. R. Šiaulinsko brėž.

Fig. 1. Situation plan of the 2022 archaeological investigation in Alytus: 1 – investigated sites, 2 – boundaries of Alytus Old Town (UK 33722).

2 pav. A. Juozapavičiaus g. 20 rastas žiedas. T. Lekavičiaus nuotr.

Fig. 2. The ring found at A. Juozapavičiaus St. 20.

3 pav. Merkinės g. 10 tyrimų 2021 ir 2022 m. situacijos planas: 1 – juoda žemė; 2 – cementas; 3 – akmuo; 4 – gelsvas molis, rišamoji medžiaga; 5 – rudas supiltinis gruntas; 6 – įžemis, gelsvas smėlis; 7 – 2021 m. tirtas šurfas; 8 – 2022 m. tirti plotai. R. Šiaulinsko brėž.

Fig. 3. Situation plan of the 2021 and 2022 investigations at Merkinės St. 10: 1 – topsoil, 2 – cement, 3 – stone, 4 – yellowish clay, bonding material, 5 – brown fill soil, 6 – sterile soil, yellowish sand, 7 – the 2021 test pit, 8 – the areas excavated in 2022.

4 pav. Merkinės g. 10 aptiktos monetos: 1 – Prūsija, Frydricho Vilhelmo 1 grašis, 1797 m.; 2 – Lenkija, Jono Kazimiero Vazos šilingas, 1664 m., 1649–1668 m. T. Lekavičiaus nuotr.

Fig. 4. The coins discovered at Merkinės St. 10: 1 – a 1797 Prussia, Frederick William I groat; 2 – a 1664, 1649–1668 Poland, John II Casimir Vasa shilling.

5 pav. Merkinės g. 10 plote 2 atidengtas rūsio fragmentas. R. Šiaulinsko nuotr.

Fig. 5. The cellar fragment exposed in Area 2 at Merkinės St. 10.

užpilde juodose žemėse (iki dugno 1,8 m gylyje) aptikta daug XVII a. datuojamų buitinės keramikos fragmentų, dauguma šukių be glazūros, dalis jų puošta linijų ir bangelių ornamentais. Sklypo P dalyje tirtame 2x1,5 m dydžio **plote 2** iki 60–65 cm gylio fiksuoti XX a. suformuoti sluoksniai. Giliau iki 95 cm fiksuotas juodos žemės sluoksnis su keraminių indų šukėmis, jo apatinėje dalyje 92 cm gylyje aptiktas Lenkijoje 1664 m. kaldintas Jono Kazimiero šilingas (4: 2 pav.). Nuo 1,01 m gylio atidengta lauko akmenų, rištų tamsiai geltonos spalvos moliu, konstrukcija (5 pav.). Nustatyta, kad tai rūsio sienos fragmentas, įgilintas į įžemį ir orientuotas ŠR–PV ašimi. Tirto ploto PR dalyje (viršutinių konstrukcijos akmenų lygyje ir kiek aukščiau jų) nuo 95 cm iki 1,15 m gylyje fiksuotas juodos žemės sluoksnis su gausiais degėsiais ir molio fragmentais, tai greičiausiai sudegusio pastato likučiai. Po šiuo sluoksniu iki 2,85 m gylio fiksuotas supiltinis gruntas su labai negausiomis XVII a. datuojamomis buitinės keramikos šukėmis. Tyrimų metu nustatyta, kad atidengtas sienos fragmentas iki 1,82 m aukščio, jis įrengtas su nedideliu nuolydžiu PR kryptimi. Siena krauta iš 7–8 horizontalių akmenų eilių, jos plotis 36–42 cm. Viršutinėje sienos dalyje akmenys apie 15–25 cm dydžio, apatinėje kiek didesni, 26–37 cm dydžio. Pagal rūsio sienos fragmento aplinkoje aptiktus radinius objektą galimą datuoti XVII a. ar galbūt ir XVII a. I puse.

Sklype **Jiezno g. 3** kasant 2x1 m dydžio technologinę prieduobę vykdyti žvalgymai. Duobė kasta 2021 m. tirto 2x1 m dydžio šurfo vietoje iki 1,6 m gylio, įžemis nepasiektas. Kasimo metu fiksuoti tik permaišyti sluoksniai.

The investigation in Alytus

The 2022 archaeological investigation (a total of 17.5 m^2 excavated) at Jiezno St. 3, A. Juozapavičiaus St. 20, 33, and Merkinės St. 10 in Alytus Old Town (Fig. 1) yielded at A. Juozapavičiaus St. 20 and Merkinės St. 10 a 56–93 cm thick cultural layer with 17th–19th-century finds: a ring with a dark red opaque glass setting (Fig. 2), household pottery, panel (*Blat-*

tkacheln) and 'pot-shaped' (*Topfkacheln*) stove tiles, glass artefacts, coins (Fig. 4), etc. and at Merkinės St. 10 a fragment of a 17th-century cellar (Figs. 3; 5).

ANYKŠČIAI

Gintautas Zabiela, Jurgita Viršilienė

Antano Baranausko klėtelės aplinkos Anykščiuose tyrimai

Anykščių rajono savivaldybės užsakymu 2022 m. teritorijoje į ŠR nuo gerai žinomos medinės rašytojo Antano Baranausko (1835–1902) klėtelės – AM dalies – atlikti žvalgomieji tyrimai. Tyrimų tikslas buvo nustatyti, ar šioje vietoje yra išlikę 1891 m. Anykščių plane pažymėto ir 1924 m. nuotraukoje matomo ūkinio pastato pamatų liekanų. Skirtingai nurodomos paskirties (tvartas, daržinė, peludė) netaisyklingos U formos apie 17x13 m dydžio ūkinis pastatas buvo nugriautas 1926 m. tvarkant teritoriją. 1994 m. šioje teritorijoje aptikus žmonių kaulų atlikti žvalgomieji tyrimai (G. Zabiela), kurių metu ištirtos 3 bendro 24,5 m² ploto perkasos, rasti 2 XVII a. žmonių kapai, kalvos ŠR šlaite – XX a. šiukšlyno duobė (*ATL 1994 ir 1995 metais*, 1996, p. 280–281).

Sutvarkyta AM teritorija nulėmė pamatų paieškų metodiką. Preliminariai žinant, kur stovėjo buvęs pastatas, jų vietos (akmenų) iš pradžių buvo ieškoma smaigais. Smaigstant kas 20 cm patikrintos 3 perspektyviausios vietos, galbūt statmenai kertančios buvusio pastato pamatus skirtingose jo vietose – iš viso 66,3 m². Žvalgymų metu stambesnių akmenų nefiksuota, smaigas atsiremdavo į dirvožemyje ar įžemyje buvusius paskirus iki 10 cm skersmens akmenis. Tą patvirtino dviejose perspektyviausiose žvalgytose vietose ištirtos 2 perkasos bendro 8 m² ploto.

1 pav. Keramikos šukės in situ iš ŠR. G. Zabielos nuotr.
Fig. 1. Potsherds in situ, as seen from the NE.

Sklypo centrinėje dalyje tirtos **perkasos 2** ŠR krašte po užpiltu rusvu žvyringu ir molingu sluoksniu 45 cm gylyje aptiktas iki 45 cm storio rusvai pilko priesmėlio sluoksnis. Jame itin gausiai rasta žiestos kaimiškos keramikos (488 vienetai), stiklo (37 duženos) šukių, gyvulių kaulų (163 fragmentai) (1 pav.). Iš sluoksnio surinkta 13 ypačiųjų radinių, 9 geležinės vinys keturkampio skersinio pjūvio koteliu. Sluoksnyje buvo degėsių, iki 10 cm skersmens akmenukų – daugiau sluoksnio apačioje, kur jie, matyt, buvo sumesti surinkus iš aplinkos. Tarp ypačiųjų radinių minėtini geležinis 6,2 cm ilgio rakto kotelis su kilpa, 3,1x1,5 cm dydžio žvejybinis kabliukas, 5,3x4,6 cm dydžio keturkampė sagtis, bronzinė apvali kiek iškili 2 cm skersmens saga su prilituota keturkampe kilpele, švininiai (?) 3,9x2,3 cm dydžio kryželis ir 3,4 cm ilgio plokščias su lietu augaliniu ornamentu šaukšto koto fragmentas, 4x2,8 cm dydžio kaulinės plokštelės fragmentas, ornamentuotos iškiliais mėnuliukais. Visi radiniai perduoti AM.

Du trečdalius surinktos keramikos sudaro vadinamoji kaimiška žiesta neornamentuota keramika, priklausanti daugiausia oksidacinėje